

Educar per la pantalla (II). Formació en cultura audiovisual per a la construcció d'una ciutadania crítica

Publicat per [Interacció](#) [1] el 20/09/2018 - 11:13 | Última modificació: 20/09/2018 - 11:57

La bretxa digital, com ja sabem, fa referència a la fractura entre les persones que tenen accés a les TIC i les que no en poden fer ús en la seva vida quotidiana. Sens dubte aquesta bretxa **també fa referència al desconeixement de les TIC en el món de la cultura**, en contrast amb el maneig de les eines digitals per part dels joves. **Amb tot**, el fet d'**haver adquirit la capacitat d'utilitzar tot tipus d'instruments tecnològics no assegura que els joves** (ni els adults!)[\[1\]](#) **sàpiguen com descodificar el bombardeig d'imatges que reben cada dia**, ni tampoc que hagin desenvolupat una **mirada crítica respecte als ímputs audiovisuals que configuren el seu univers simbòlic**. És per això que cal reforçar l'accés a la cultura mitjançant l'educació audiovisual, tenint en compte tot el potencial de les TIC.

Projecte de Teleduca en residència a la Fabra i Coats de Barcelona

En aquest sentit, **fem notar la iniciativa Geovivències de l'Institut Barri Besòs** [2], pioner en la introducció de la creació audiovisual com eina de suport a l'aprenentatge de l'alumnat, a la qual **Teleduca** [3] ? un espai d'investigació-acció per a l'exploració de la creativitat, l'adopció de visions crítiques i l'aposta per **dinàmiques transformació social que capgira els usos hegemònics de les TIC i les indústries culturals?** acompanya en el curs 2017-18 amb el suport d'**Artibarrri** [4], un centre de recursos i una xarxa per al desenvolupament de projectes artístics d'acció comunitària sorgida el 2003. A Geovivències, **un grup d'alumnes de 3r d'ESO fan un repàs en clau crítica al barri des d'una mirada geogràfica i històrica** [5], a través de l'assignatura optativa de vídeo participatiu i comunitari. Els dos productes audiovisuals resultants tractaran els temes de l'**incendi** [6] a **Can Ricart** [7] i la inseguretat al Besòs i el Maresme. Teleduca també participa al **programa Fabra Estiu** [8], de la **Fabra i Coats** [9] de Barcelona, amb dues activitats gratuïtes per a infants que també generen consciència sobre les imatges i l'entorn: Foto-Collage. Imaginem i reconstruïm el barri de Sant Andreu i Postals plàstiques i audiovisuals. Què explicaries sobre l'estiu als teus personatges preferits?

Anant a l'arrel de l'assumpte, potser cal preguntar-se, com Liliانا Arroyo i Jordi Jubany, "**Per què hem de reinventar la cultura en digital?**" [10] És necessària "una transformació sobre com pensem l'educació i sobre com pensem la tecnologia"? Avui dia, "**l'educació és més sinònim de consciència del nou entorn; i la tecnologia l'hem d'entendre com a eina però també com ecosistema. [...] necessitem elaborar una mirada madura sobre l'ús i la comprensió d'aquest medi on estem immersos.**" L'educació en la cultura audiovisual pot entrenar la nostra mirada per generar una major fortalesa davant la recepció de les produccions audiovisuals a través de les TIC i la seva capacitat persuasiva. Siguin o no publicitàries, tota obra audiovisual té una intenció de fons i, per tant, la lectura que en fem depèn del desenvolupament de la nostra mirada crítica.

Mirem **què diuen els estudis**. Segons els resultats ressenyats a l'**entrada** [11] sobre "**Showing films and other audiovisual content in European Schools: obstacles and best practices**" [12], de la **Comissió Europea** [13] i el **Gabinet de Comunicació i Educació de la UAB** [14], **els centres educatius europeus no fan prou ús dels**

materials audiovisuals, malgrat estar bastant ben equipats, i un dels frens més importants és el desconeixement per part del professorat dels acords legals per a la utilització de recursos audiovisuals. El fet cert, però, és que **educar-nos en la cultura audiovisual genera una sèrie de beneficis que haurien de ser presents en tots els currículums**, i que poden resumir-se en els següents **deu punts** [15] basats en l'informe "[Perspectivas 2015: El uso del audiovisual en las aulas. La situación en España \(2015\)](#)" [16], en què s'afirma de manera contundent que "**la alfabetización audiovisual no es solo un complemento: es la alfabetización del siglo XXI**" (p. 6).

1. Afavoreix l'**anàlisi i l'observació** de la realitat.
2. Facilita la **comprensió i l'anàlisi de continguts i processos** (de ficció i realitat).
3. **Motiva** i fa més atractiu l'**aprenentatge**, tant per la seva facilitat de comprensió com pel seu realisme.
4. Introdueix **llenguatges i alfabetitzacions múltiples**. Els continguts audiovisuals ajuden a complementar el valor didàctic del llenguatge oral i escrit, fomentant el pensament complex i al sentit crític.
5. Millora l'**eficàcia de les activitats** docents: la visualització de molts processos i de les potencialitats del relat audiovisual van més enllà de l'exposició dels continguts.
6. Facilita l'**aprenentatge de l'escriptura audiovisual** per poder expressar-se en qualsevol context mitjançant audiovisuals.
7. Potencia les **habilitats mediàtiques i la creativitat**. Com fer-se càrrec de nous sistemes de producció tecnològica, adquirir competències de treball en equip i de resolució de problemes, etc.
8. Estimula l'**ús i accés a bancs de recursos compartits**, com l'utilització de plataformes d'Internet que agilitzen l'ús de materials i la seva compartició.
9. Afavoreix la **consideració del patrimoni audiovisual**: cinema o televisió, a més de competències mediàtiques o enriqueixen la seva comprensió de l'entorn, a més d'apreciar valors culturals propis i aliens.
10. Permet la introducció de **criteris de valoració estètics i creatius**. L'audiovisual és un sistema de representació de la realitat, però també d'expressió artística i fomenta així noves competències.

Altres projectes que s'adiuen amb aquests preceptes són els que gestiona [Connectats](#) [17] ?entitat cooperativa dedicada al disseny i gestió de programes educatius, processos d'intervenció i interacció social i projectes de creació audiovisual?, com ara [FILMA](#) [18], una iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona (Districte de Sant Andreu) amb la col·laboració de l'[Espai Jove Garcilaso](#) [19] i l'Institut Doctor Puigvert, que va arrencar el 2015 amb el

treball conjunt d'un equip de professionals de l'àmbit audiovisual i un grup de joves per a realitzar un [documental col·lectiu](#) [20] sobre la interculturalitat; o també les propostes educatives impulsades per [Nadir](#) [21], que treballa l'**educació audiovisual d'infants i joves**, com ara el Taller de videoclip per a alumnes de primària, en el marc de Pla de Barris de l'Ajuntament de Barcelona, i l'[Efecte Jove de la cooperativa L'Esberla](#) [22], de Vilassar de Mar.

I acabem aquesta reflexió parlant **dels videojocs, que no ens han de passar per alt** a l'hora d'abordar l'educació audiovisual i la bretxa digital en cultura. Actualment ja han passat a considerar-se una activitat social de gran abast a Internet i fins i tot **han donat lloc a l'anomenada "cultura videolúdica"** [23] **de què parlàvem recentment a Interacció**. De fet, [Pierre-Jean Benghozi](#) [24] i [Philippe Chantepie](#) [25] es pregunten si els videojocs podrien ser la indústria cultural d'aquest segle a "[Jeux vidéo: L'industrie culturelle du XXIe siècle?](#) [26]" Tant si ho són com si no, **constitueixen un component del llenguatge audiovisual** i com a tal **integren una càrrega simbòlica que hem de saber entendre i desxifrar**. Ens quedem amb les paraules de [Montserrat Planella](#) [27], tot fent camí cap a **Interacció 18**, les quals aborden el foment del pensament crític a través de l'educació visual i plàstica a les escoles: **"el procediment no és la finalitat, sinó que ens serveix per explicar les coses. [...]** Les arts visuals ens donen la capacitat de pensar i explicar-nos a través de les imatges, la paraula, el so o el cos en moviment." I com més puguem explicar, millor podrem entendre.

[Inicieu sessió](#) [28] o [registreu-vos](#) [29] per a enviar comentaris

[1] Els adults no fem tard si volem reeducar-nos pel que fa a la nostra cultura digital. Mireu el que explica l'[Ingrid Guardiola](#) [30], "una forense de les imatges que dissectiona la cultura audiovisual que produïm per intentar entendre com som", en aquesta [entrevista](#) [31] a "Núvol". Guardiola afirma que desmuntar els estereotips que propaguen les imatges és un acte de resistència i subversió.

Etiquetes: educació

Etiquetes: audiovisuals i multimèdia

Etiquetes: videojocs

Etiquetes: llenguatge i llengües

Etiquetes: bretxa digital

Etiquetes: transformació digital

Etiquetes: #interaccio18

Etiquetes: Barcelona

Etiquetes: Vilassar de Mar

- [32]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2018/educar-per-pantalla-ii>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://www.facebook.com/pages/Institut-Barri-Bes%C3%B2s/132877647109978?fref=mentions>

[3] <https://www.facebook.com/Teleduca-Educacio-i-Comunicacio-SCP-353494651391689/?fref=mentions>

[4] <https://artibarrblog.wordpress.com/2018/05/16/porta-oberta-al-besos-de-la-ma-de-teleduca-tinteressa-educacio/>

[5] <http://ensenyament-geografia.espais.iec.cat/category/imatges-i-so/videoclips/>

[6] <http://www.elpoblenou.cat/index.php/actualitat-del-barri/can-ricart/7-can-ricart-cronologia>

[7] <http://salvemcanricart.blogspot.com/>

[8] <http://ajuntament.barcelona.cat/fabraicoats/ca/node/1414>

[9] <http://ajuntament.barcelona.cat/fabraicoats/>

[10] <http://diarieducacio.cat/per-que-hem-de-reinventar-la-cultura-en-digital/>

[11] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2015/educacio-audiovisual-escoles-europees>

[12] <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/43f74b70-f099-484a-83d7-95369fd56f26/language-en>

[13] https://ec.europa.eu/info/departments/communications-networks-content-and-technology_en

[14] <http://www.gabinetecomunicacionyeducacion.com/es>

[15] <https://www.sortirambnens.com/consells-pels-pares/consells/10-beneficis-de-la-introduccio-de-continguts-audiovisuals-en-l-educacio/>

- [16] http://www.aulaplaneta.com/wp-content/uploads/2015/09/Dossier_Perspectivas_IV_2015_100dpi.pdf
- [17] <http://connectats.org/ca/>
- [18] <http://connectats.org/ca/projectes/>
- [19] <http://espaijovegarcilaso.org/projecte-audiovisual/filma/>
- [20] https://www.barcelona.cat/infobarcelona/ca/projecte-filma-un-experiment-audiovisual-col%C2%B7laboratiu_214180.html
- [21] <https://www.nadir.cat/quefem>
- [22] <https://www.esberla.cat/efectejove.html>
- [23] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2018/cultura-videoludica>
- [24] https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=ccl=an%3A%22514%22&sort_by=pubdate_dsc&limit=au:Benghozi,%20Pierre-Jean
- [25] https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=ccl=an%3A%222324%22&sort_by=pubdate_dsc&limit=au:Chantepie,%20Philippe
- [26] https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46006&query_desc=kw%2Cwrdl%3A%20jeux
- [27] <http://diarieducacio.cat/montserrat-planella-leducacio-artistica-mes-eines-avaluar-desde-complexitat/>
- [28] <https://interaccio.diba.cat/>
- [29] <https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>
- [30] <https://interaccio.diba.cat/wiki/guardiola-sanchez-ingrid>
- [31] <https://www.nuvol.com/noticies/ingrid-guardiola-cal-tornar-a-separar-la-vida-del-treball/>
- [32] <https://interaccio.diba.cat/node/7735>